

# Katern Toelating en verwijdering leerlingen (VO)

VOLLEDIG HERZIENE UITGAVE  
VOS/ABB

OKTOBER 2022



Dit katern is een uitgave van VOS/ABB. Het is niet in druk uitgebracht, maar in printvriendelijke versie digitaal beschikbaar gesteld aan de leden van VOS/ABB via het besloten gedeelte van [www.vosabb.nl](http://www.vosabb.nl).

Samenstelling: mr. Céline Haket, Onderwijsjuristen VOS/ABB  
Woerden, oktober 2022

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige manier, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

## Woord vooraf

Dit herziene katern gaat over procedurele aspecten rond toelating, weigering, schorsing en verwijdering van leerlingen in het voortgezet (speciaal) onderwijs.

VOS/ABB vindt het belangrijk hierover heldere uitleg te geven, niet alleen omdat ouders en leerlingen recht hebben op een behandeling die inhoudelijk en procedureel transparant is, maar ook omdat een juiste uitvoering van procedures ertoe bijdraagt dat een besluit kan standhouden als dat door de rechter wordt getoetst.

Het was nodig het VOS/ABB-katern uit 2014 te herzien vanwege aanpassingen in wet- en regelgeving. De herziening is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van mr. Céline Adriaansen van de Onderwijsjuristen van VOS/ABB. In 2022 is het katern op punten herzien, wederom vanwege aangepaste wet- en regelgeving.

U kunt de Onderwijsjuristen telefonisch bereiken via 0348-405250 (op werkdagen van 08.30 tot 12.30 uur) en via het e-mailadres [onderwijsjuristen@vosabb.nl](mailto:onderwijsjuristen@vosabb.nl).

Hans Teegelbeckers, directeur VOS/ABB  
Oktober 2022

## Inhoud

Inleiding .....	1
1. Algemene uiteenzetting .....	2
1.1. Leerplicht en vrije schoolkeuze .....	2
1.2. Toegankelijkheid.....	2
1.3. Toepasselijke wetsbepalingen.....	2
1.4. Samenwerkingsbestuur .....	2
2. Toelating en weigering .....	3
2.1. Toelating .....	3
2.2. Aanmelding.....	3
2.3. Toelatingsbeleid.....	4
2.4. Toetsbesluit PO en plaatsing.....	4
2.5. Toelating lwoo.....	5
2.6. Toelating praktijkonderwijs .....	5
2.7. Toelating VSO clusters 1 en 2.....	5
2.8. Toelating VSO clusters 3 en 4.....	6
2.9. Weigeringsgronden .....	6
2.10. Consistent beleid .....	8
2.11. Procedure bij weigering .....	8
3. Ordemaatregelen.....	10
3.1. Opvoedkundige maatregelen en ordemaatregelen .....	10
3.2. Schorsing.....	10
4. Verwijdering .....	12
4.1. Algemene uitgangspunten.....	12
4.2. Gronden voor verwijdering .....	12

4.3. Verwijderingsprocedure.....	14
4.4. Geschil over verwijderingsbesluit.....	14

## Inleiding

Openbaar onderwijs is algemeen toegankelijk en moet dus iedereen toelaten. Een veelgehoorde stelling, maar zo simpel is het niet. Er zijn wel degelijk regels voor de toelating van leerlingen en ook voor de weigering en verwijdering van leerlingen. Eén antwoord is niet mogelijk. Wat de school moet doen, hangt af van het individuele geval. Dit katern gaat in op de procedurele aspecten rond toelating, weigering en verwijdering in het voortgezet onderwijs. Niet alleen omdat ouders en leerlingen recht hebben op een behandeling die inhoudelijk en procedureel transparant is, maar ook omdat een juiste uitvoering van procedures ertoe bijdraagt dat een besluit ook voor de rechter standhoudt.

In dit katern komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Algemeen uiteenzetting over leerplicht en vrije schoolkeuze;
- Toelaten en weigeren in het voortgezet onderwijs;
- Schorsing;
- Verwijdering uit het voortgezet onderwijs.

### **VO, SVO en VSO**

In dit katern wordt enkele keren gesproken over speciaal voortgezet onderwijs (SVO) en over voortgezet speciaal onderwijs (VSO). SVO valt onder de Wet op het voortgezet onderwijs en omvat het praktijkonderwijs (PRO) en het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo). VSO valt onder de Wet op de expertisecentra en omvat diverse schoolsoorten in vier clusters:

- Cluster 1: visueel gehandicapten;
- Cluster 2: auditief en communicatief gehandicapten;
- Cluster 3: zeer moeilijk lerende kinderen, langdurig zieken (somatisch) en verstandelijk en/of lichamelijk gehandicapten;
- Cluster 4: zeer moeilijk opvoedbare kinderen (ZMOK), langdurig zieke kinderen (psychiatrisch) en scholen die verbonden zijn aan pedologische instituten.

### **Zorgvuldige besluitvorming**

Bij toelating en verwijdering gaat het vooral om een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering van de beslissing. Daarom gaat in dit katern veel aandacht naar de formele wettelijke voorwaarden die het bevoegd gezag in acht moet nemen.

Op de website [www.vosabb.nl](http://www.vosabb.nl) (>Modellen) staan voorbeeldbrieven voor de verschillende fasen van toelating, schorsing en verwijdering. De site bevat ook antwoorden op een vaak voorkomende praktijkvragen. In dit katern wordt de formele term bevoegd gezag gehanteerd, omdat wordt uitgegaan van de formele verantwoordelijkheid van het bestuur.

## 1. Algemene uiteenzetting

In dit hoofdstuk worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Leerplicht en vrije schoolkeuze;
- Openbaar onderwijs kan weigeren;
- Toelating en verwijdering per school beoordelen, niet per bestuur;
- Toepasselijke wetsbepalingen;
- Samenwerkingsbestuur en samenwerkingschool.

### 1.1. Leerplicht en vrije schoolkeuze

De leerplicht en de vrije schoolkeuze van ouders bepalen verregaand het systeem van toelating en verwijdering. Nederland kent leerplicht. In de Leerplichtwet staat dat kinderen leerplichtig zijn met ingang van de maand volgend op die waarin ze 5 jaar zijn geworden. De leerplicht eindigt als ten minste 12 volledige schooljaren een school is bezocht of aan het einde van het schooljaar waarin het kind de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt.<sup>1</sup> De leerplicht duurt tot en met het einde van het schooljaar. Een kind dat 16 jaar wordt, moet het schooljaar dus eerst nog afmaken. Een schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli. Als een kind minimaal 12 volledige schooljaren naar school is geweest, is de leerplicht ook afgelopen. Een groep overslaan telt mee als volledig schooljaar. Jongeren tussen 16 en 18 jaar die niet over een startkwalificatie beschikken, hebben een kwalificatieplicht. Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma op havo-, vwo- of mbo-niveau (mbo-2 of hoger). De jongeren moeten volledig dagonderwijs volgen.

Toelating is het uitgangspunt, weigering de uitzondering. De wet schrijft voor dat als het bevoegd gezag een leerplichtige leerling uit het voortgezet onderwijs wil verwijderen, het er eerst voor moet zorgen dat een andere school of instelling bereid is deze leerling toe te laten.<sup>2</sup> Is dat niet het geval, dan mag een VO-school niet tot verwijdering overgaan. Een leerplichtige leerling mag in beginsel niet van onderwijs verstoken zijn.

---

<sup>1</sup> Artikel 3 Leerplichtwet

<sup>2</sup> Artikel 8.15 lid 2 WVO 2020

### 1.2. Toegankelijkheid

De wet schrijft voor dat openbaar onderwijs algemeen toegankelijk is.<sup>3</sup> De algemene toegankelijkheid van het openbaar onderwijs betekent echter niet dat een openbare school een kind nooit mag weigeren. Een openbare school mag een kind echter niet weigeren wegens zijn godsdienst of levensbeschouwelijke opvattingen. Het bijzonder onderwijs mag dat wel. Een bijzondere school kan een leerplichtige leerling echter niet op die grond weigeren als binnen een redelijke afstand van de woning van de leerling geen openbaar onderwijs beschikbaar is, tenzij deze bijzondere school uitsluitend bestemd is voor interne leerlingen.<sup>4</sup>

Toelating en verwijdering worden meestal alleen beoordeeld naar de mogelijkheden op de school waar een leerling wordt aangemeld en niet naar de mogelijkheden van alle scholen onder het bevoegd gezag. Formeel zullen echter ook de mogelijkheden van de andere scholen in de besluitvorming moeten worden betrokken. VOS/ABB adviseert elk bevoegd gezag een toelatingsbeleid te formuleren waarin de schoolkeuze van de ouders vooropstaat en waarin staat dat als die keuze niet kan worden gehonoreerd, de mogelijkheden voor toelating van de leerling op een van de andere scholen van hetzelfde bestuur worden gezien.

### 1.3. Toepasselijke wetsbepalingen

De Wet op het voortgezet onderwijs 2020 en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 geven voorschriften voor de in acht te nemen procedure. Het openbaar onderwijs dient daarnaast ook de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in acht te nemen.

### 1.4. Samenwerkingsbestuur

Het bevoegd gezag van de scholen in het samenwerkingsbestuur volgt bovenstaande regels, overeenkomstig de openbare of bijzondere signatuur van de betrokken school.

<sup>3</sup> Artikel 8.2 WVO 2020

<sup>4</sup> Artikel 8.3 WVO 2020

## 2. Toelating en weigering

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Aanmeldingsprocedure;
- Toelatingsbeleid;
- Toetsbesluit PO en plaatsing;
- Toelating tot verschillende schoolsoorten;
- Weigeringsgronden;
- Procedure bij weigering.

### 2.1. Toelating

Bij toelating tot een school voor regulier voortgezet onderwijs zijn vier onderdelen te onderscheiden:

- Aanmelding: de aanvraag tot toelating;
- Toelating en inschrijving: besluit of beslissing van het bevoegd gezag waardoor het kind het recht krijgt om als leerling op de leerlingenlijst te worden ingeschreven;
- Plaatsing: de feitelijke handeling waardoor de leerling daadwerkelijk in een bepaalde groep of klas de gelegenheid krijgt onderwijs te volgen.

### 2.2. Aanmelding

Ouders moeten zo mogelijk minimaal 10 weken voor de aanvang van het nieuwe schooljaar of voor de datum waarop zij inschrijving wensen, hun kind schriftelijk aanmelden bij de school van hun keuze. De school heeft 6 weken om te besluiten over het verzoek tot toelating en mag deze termijn met maximaal 4 weken verlengen. Het moment waarop de termijn gaat lopen, zal veelal de datum zijn waarop het aanmeldingsformulier is ingevuld door de ouders.<sup>5</sup>

Ouders hebben de mogelijkheid hun kind bij verschillende scholen tegelijk aan te melden. Dit kunnen scholen zijn die zowel binnen als buiten het

samenwerkingsverband vallen. Dit kan ertoe leiden dat er meerdere scholen belast worden met de aanmeldingsprocedure en het onderzoek of er sprake is van een leerling met extra ondersteuningsbehoefte. Om deze reden moeten ouders melden of en, zo ja, bij welke andere scholen zij om toelating hebben verzocht. Zo kunnen scholen de aanmeldingsprocedure met elkaar afstemmen. Scholen in hetzelfde samenwerkingsverband kunnen bijvoorbeeld kiezen voor een vorm van centrale aanmelding.

Na de aanmelding onderzoekt het bevoegd gezag van de school of er extra ondersteuning nodig is. Dat gebeurt op basis van informatie van de ouders en het onderwijskundig rapport van de basisschool. Het bevoegd gezag kan ouders verzoeken gegevens te overleggen over stoornissen of handicaps van de leerling of eventuele beperkingen wat betreft de onderwijsparticipatie. Een school mag besluiten een aanmelding niet in behandeling te nemen als ouders niet voldoende gegevens overleggen die nodig zijn voor de aanmelding of de voorbereiding van de toelatingsbeslissing, mits de ouders de gelegenheid hebben gehad om ontbrekende gegevens aan te vullen. Een besluit om de aanmelding niet in behandeling te nemen, dient door het bevoegd gezag te worden genomen binnen 4 weken nadat de aanvullende gegevens zijn verstrekt of nadat de termijn is verlopen waarbinnen de gegevens konden worden aangevuld. Tot de gegevens zijn aangevuld, wordt de termijn om een beslissing op toelating te nemen, opgeschort.<sup>6</sup>

De leerling heeft recht op een tijdelijke plaatsing met ingang van 1 augustus indien de toelatingsbeslissing op die datum nog niet is genomen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de school nog wacht op gegevens van de ouders. Als de leerling wordt toegelaten, wordt de tijdelijke plaatsing omgezet in een definitieve plaatsing. Als de toelating van de leerling wordt geweigerd, wordt de tijdelijke plaatsing beëindigd en wordt de leerling uitgeschreven met ingang van de dag die volgt op de dag waarop toelating wordt geweigerd. Als ouders niet minimaal 10 weken voor het begin van het schooljaar hun kind hebben aangemeld, hoeft de school niet over te gaan tot tijdelijke plaatsing van de leerling. Tijdelijke plaatsing

---

<sup>5</sup> Artikel 8.8 WVO 2020

<sup>6</sup> Voor het bijzonder onderwijs: artikel 8.8 lid 3 WVO 2020, voor het openbaar onderwijs: artikel 4:5 en 4:15 Algemene wet bestuursrecht

is evenmin aan de orde als de leerling al is ingeschreven op een andere school.<sup>7</sup>

In beginsel is voor de inschrijving van de leerling op school één handtekening van één ouder voldoende. Het bevoegd gezag mag te goeder trouw op het handelen van één van de ouders afgaan. Dit is anders als het bevoegd gezag weet of behoort te weten dat de andere ouder het niet met de inschrijving eens is. In dat geval mag het bevoegd gezag de inschrijving niet accepteren. Als het bevoegd gezag vermoedens heeft dat de andere ouder het er niet mee eens is, dient het bevoegd gezag onderzoek te verrichten naar het standpunt van de andere ouder. Als één ouder geen ouderlijk gezag meer heeft, is de handtekening van de ouder met ouderlijk gezag voldoende.<sup>8</sup>

### 2.3. Toelatingsbeleid

Uitgangspunt is toelating van een leerling, weigering is de uitzondering. Daarom is het van belang om als bevoegd gezag, ongeacht welke schoolsoort, een toelatingsbeleid op te stellen. Als tot weigering van een leerling wordt overgegaan, dient namelijk onderbouwd te worden waarom de leerling niet wordt toegelaten. Waar trekt het bevoegd gezag de grens en waarom? Welke criteria gelden voor toelating en weigering? Het beleid moet voor de ouders in de schoolgids staan en in elk geval op het moment van inschrijving aan de ouders bekend zijn gemaakt. Weigering in afwijking van het beleid is mogelijk, maar vergt een zwaardere motivatie.

Het toelatingsbeleid dient in ieder geval antwoord te geven op de volgende vragen:

- Welke gedragsregels hanteert de school? Deze geven onder meer een toetsingskader voor de vraag of door de toelating de rust en/of veiligheid onaanvaardbaar wordt verstoord.
- Kan de school voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling? Hier wordt aangegeven welke procedure en criteria de school hanteert om te bepalen of de school de noodzakelijke

---

<sup>7</sup> Artikel 8.13 WVO 2020

<sup>8</sup> Landelijke Klachtencommissie Onderwijs, 28-09-2016, 107204

ondersteuning kan bieden, mede in het kader van het schoolondersteuningsprofiel. Hierbij zijn de onderwijskundige en organisatorische doelstellingen van de school van belang.

Het toelatingsbeleid moet aan de ouders bekendgemaakt worden op het moment van inschrijving. Het toelatingsbeleid dient in de schoolgids te staan. Weigering in afwijking van het beleid is mogelijk, maar vergt een zwaardere motivering. De (G)MR heeft adviesrecht over de vaststelling en wijziging van het toelatingsbeleid.<sup>9</sup>

### 2.4. Toetsbesluit PO en plaatsing

Als de leerling wordt toegelaten, moet worden bekeken op welk niveau die kan worden geplaatst. Met ingang van 1 augustus 2014 is het Toetsbesluit PO in werking getreden. Volgens dit besluit is het schooladvies leidend voor toelating tot het voortgezet onderwijs en moeten alle leerlingen van groep 8 een eindtoets maken (tussen half april en half mei). Het schooladvies van de basisschool is leidend voor de toelating tot vmbo, havo en vwo. De toelating is niet afhankelijk van het resultaat op de verplichte eindtoets basisonderwijs. De toetsscore is een onafhankelijk tweede gegeven. Het schooladvies mag maximaal twee leerwegen of schoolsoorten omvatten. Basisscholen geven dus een enkelvoudig (bijvoorbeeld havo) of dubbel (bijvoorbeeld vmbo-tl/havo) advies. Bredere adviezen (vmbo/havo/vwo) zijn niet toegestaan. Ook het toetsadvies (dat is gebaseerd op de score op de eindtoets) omvat maximaal twee schooltypen of leerwegen. VO-scholen mogen niet eenzijdig eisen dat basisscholen uitsluitend enkelvoudige adviezen uitbrengen.

Bepaalde groepen leerlingen zijn niet verplicht de eindtoets te maken:

- Zeer moeilijk lerende leerlingen;
- Meervoudig gehandicapte leerlingen voor wie het zeer moeilijk lerend zijn een van de handicaps is;
- Leerlingen die vier jaar of korter in Nederland zijn en om die reden de Nederlandse taal onvoldoende beheersen.

<sup>9</sup> Artikel 11 lid 1 sub j Wet medezeggenschap op scholen



De VO-school kan te maken hebben met leerlingen zonder onafhankelijk tweede gegeven. Deze leerlingen hebben alleen een schooladvies. Dat advies is leidend voor hun toelating.

De VO-school mag zelf geen toetsen of testen afnemen die voor de toelating als tweede gegeven fungeren. Naast de eindtoets, mag de VO-school namelijk geen andere gegevens als tweede gegeven gebruiken of eisen (IQ-test, resultaat Entreetoets of andere onderzoeksgegevens). De school kan wel andere gegevens bij de basisschool opvragen, maar deze zijn niet leidend voor de toelating van een leerling (dat is het schooladvies). Uitgangspunt is namelijk dat de basisschool het schooladvies baseert op voldoende en adequate gegevens. De onderbouwing van het advies legt de basisschool vast in het onderwijskundig rapport, waarvan de ouders een afschrift krijgen.

## 2.5. Toelating lwoo

Het schooladvies is leidend voor de toelating tot vmbo, havo en vwo. Hoewel de basisschool in het schooladvies kan aangeven dat de leerling leerwegondersteuning (lwoo) nodig zal hebben, is het niet de basisschool die bepaalt of de leerling dat krijgt. De basisschool kan wel een lwoo-advies geven, maar dit is niet leidend. Het besluit over toewijzing van lwoobekostiging wordt genomen door het samenwerkingsverband. De VO-school laat de leerling toe op basis van het basisschooladvies en vraagt lwoo-indicatie aan. Alleen scholen met een lwoo-licentie kunnen deze extra ondersteuningsfaciliteiten ontvangen. Is de leerling aangemeld bij een school die deze licentie niet heeft, dan verwijst de school deze leerling door naar een VO-school met een licentie of vangt ze deze leerling zelf op zonder lwoo-middelen. De school heeft dus zorgplicht.<sup>10</sup>

## 2.6. Toelating praktijkonderwijs

Ook voor de toelating tot het praktijkonderwijs (pro) heeft de leerling een indicatie nodig van het samenwerkingsverband. De school waar de leerling is aangemeld, vraagt de pro-indicatie aan. Dit gebeurt altijd in overleg met de ouders, omdat zij hiervoor toestemming moeten geven. Geven de

ouders hiervoor geen toestemming, dan kan er geen pro-indicatie worden aangevraagd en kan de leerling niet in het pro worden toegelaten. In dat geval moet de vmbo-school waar de leerling is aangemeld, hem of haar passende ondersteuning bieden. Als de school dat niet kan bieden, moet de school een andere school zoeken die dat wel kan.<sup>11</sup>

## 2.7. Toelating VSO clusters 1 en 2

De samenwerkingsverbanden beslissen niet over de toelaatbaarheid en ondersteuning van leerlingen die vallen onder clusters 1 en 2. Deze leerlingen zijn aangewezen op speciaal voor deze groepen ingerichte instellingen met een landelijk dekkend onderwijsaanbod. Een commissie van onderzoek bepaalt of een leerling is aangewezen op deze speciale instelling of op ondersteuning (van die instelling) in het reguliere onderwijs.<sup>12</sup> De samenwerkingsverbanden maken afspraken met deze instellingen. De criteria die worden gehanteerd bij de beoordeling of een leerling toelaatbaar is tot een cluster, worden vastgesteld door de instellingen die het onderwijs aanbieden. De criteria zijn niet wettelijk vastgesteld, maar zijn wel landelijke criteria die voor ouders transparant en inzichtelijk moeten zijn.

Is de leerling toelaatbaar tot de speciale instelling, dan stelt de commissie de duur van de toelaatbaarheid vast. Als de periode van toelaatbaarheid afloopt (of wanneer de instelling de leerling wil verwijderen), dan moet de instelling binnen 8 weken een andere school voor de leerling vinden. Besluit de commissie van onderzoek dat de leerling niet toelaatbaar is tot de instelling voor cluster 1 of 2, dan schrijven de ouders deze leerling in bij een reguliere school of een VSO-school (cluster 3 of 4). Als de commissie van onderzoek heeft bepaald dat deze leerling ondersteuning nodig heeft op de reguliere school (of VSO-school), dan heeft de speciale instelling een ondersteuningsplicht: de instelling geeft de leerling de benodigde ondersteuning op de reguliere VO- of VSO-school.

<sup>10</sup> Artikel 2.42 en 2.43 WVO 2020

<sup>11</sup> Artikel 2.30 WVO 2020

<sup>12</sup> Artikel 41 Wet op de expertisecentra

## 2.8. Toelating VSO clusters 3 en 4

Scholen voor voortgezet speciaal onderwijs (VSO) die vallen onder cluster 3 en 4, maken deel uit van het samenwerkingsverband VO. In het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband moeten de procedures en criteria staan op grond waarvan een leerling in het VSO kan worden geplaatst. Voor de toelating tot deze scholen moet het samenwerkingsverband een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) afgeven.<sup>13</sup> Om een tlv te krijgen, moet de leerling voldoen aan criteria die het samenwerkingsverband heeft vastgesteld. Aan de ouders kan gevraagd worden informatie te verstrekken over eventuele stoornissen of handicaps van de leerling of beperkingen in de onderwijsparticipatie. De VSO-school beslist uiteindelijk zelf over de toelating van de leerling en niet het samenwerkingsverband, ook al is er een tlv afgegeven.

Er moet bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs altijd een nieuwe tlv worden aangevraagd, ook als de leerling in het basisonderwijs al een tlv had. De school waar een leerling is aangemeld, vraagt de toelaatbaarheidsverklaring aan.

De school waar de leerling is aangemeld, heeft de zorgplicht. Dus als het samenwerkingsverband de toelaatbaarheidsverklaring niet afgeeft, dan moet de aanvragende school ervoor zorgen dat de leerling op een andere passende plek terecht kan. Zowel de school als de ouders kunnen bezwaar maken tegen het besluit van het samenwerkingsverband.

Als ouders hun kind aanmelden bij het VSO, dient er wel sprake te zijn van een ondersteuningsbehoefte. Is deze er niet, dan heeft de school voor VSO waar het kind is aangemeld geen zorgplicht en kan deze de ouders doorverwijzen naar een reguliere school voor voortgezet onderwijs of een andere VSO-school als de leerling nog niet is ingeschreven bij een andere school.

## 2.9. Weigeringsgronden

Er is sprake van een weigering wanneer het bevoegd gezag het verzoek van de ouders afwijst om hun kind op een bepaald tijdstip tot de school toe te laten waartoe inschrijving is verzocht. Dit geldt zowel voor het regulier voortgezet onderwijs als voor het vso.

De volgende gronden kunnen leiden tot weigering:

1. Maximale opnamecapaciteit is bereikt;
2. School kan nodige ondersteuning niet bieden;
3. Ernstige verstoring van rust en orde;
4. Grondslag van school niet gerespecteerd (bijzonder onderwijs).

### 1. Maximale opnamecapaciteit

Het is mogelijk een toelatingsbeleid te voeren dat is gericht op een maximale opnamecapaciteit. Het beleid zorgt ervoor, dat er een maximale opvang in de klassen kan worden gehanteerd bij elke school die valt onder het schoolbestuur. Van belang is dat in het beleid duidelijk is omschreven waarom deze maximale opvangcapaciteit wordt gehanteerd en waarvan dat maximum afhankelijk is gesteld. Door het voeren van een dergelijk beleid, kan het zijn dat er leerlingen op een wachtlijst komen. Als een leerling op een wachtlijst staat, wordt de aanmelding nog niet formeel in behandeling genomen en heeft de school nog geen zorgplicht. Pas op het moment dat de leerling aan de beurt is, en het betreft een leerling met extra ondersteuningsbehoefte, gaat de zorgplicht gelden. Als een school aangeeft dat er geen plek voor de aangemelde leerling is, wordt van die school verwacht dat de toelatingsprocedure inzichtelijk is. De school dient een consequent en transparant toelatingsbeleid te voeren. Zo moet voor ouders duidelijk zijn hoeveel ruimte er is en hoeveel aanmeldingen er zijn.

---

<sup>13</sup> Artikel 40 lid 10 Wet op de expertisecentra

## 2. School kan nodige ondersteuning niet bieden

Scholen zijn wettelijk verplicht om één keer in de vier jaar een schoolondersteuningsprofiel vast te stellen.<sup>14</sup> Daarin staat welke extra ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen die dat nodig hebben. Het is van belang dat het profiel in de schoolgids wordt opgenomen, zodat ouders duidelijk kunnen zien welke ondersteuning de school kan bieden.

Bij de overstap naar het voortgezet (speciaal) onderwijs schat de school van aanmelding in of de school de benodigde ondersteuning kan bieden. Dat doet de school op basis van:

- onderwijskundig rapport;
- informatie van ouders (aanmeldingsformulier);
- ervaring en kennis van ontvangende school.

Heeft de school onvoldoende informatie voor een goede beoordeling, dan kan de school extra informatie opvragen bij:

- ouders;
- psycholoog of orthopedagoog (mits toestemming van ouders);
- andere instanties (mits toestemming van ouders).

Het is niet mogelijk in het algemeen aan te geven wanneer het bevoegd gezag een kind kan weigeren als de school de vereiste ondersteuning niet kan bieden. Uitgangspunt is in elk geval een afweging van de individuele belangen van het kind tegen het algemeen belang van de school. Hierbij dient ook het schoolondersteuningsprofiel in acht te worden genomen, evenals de afspraken die zijn gemaakt in het samenwerkingsverband over de begeleiding van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. Afgewogen moet worden of de combinatie van een handicap en extra ondersteuning die nodig is, spoort met de mogelijkheden van de school.

Op grond van rechterlijke uitspraken kunnen de volgende factoren van pedagogische en organisatorische aard van belang zijn voor het besluit de leerling al dan niet toe te laten:

- Groepsgrootte;
- Samenstelling van groep als gevolg van voorschriften van samenwerkingsverband;
- Effect op onderwijs aan reeds aanwezige leerlingen;
- Deskundigheid van personeel;
- Beschikbaar personeel (tekort, ziekteverzuim);
- Mogelijkheden van begeleiding door ouder;
- Benodigde middelen (kosten extra personeel);
- Gevergd aanpassing in organisatie, begeleiding en onderwijs;
- Werkdruk.

Deze factoren kunnen ieder voor zich in een bepaalde mate bijdragen aan een verantwoorde beslissing om tot toelating of weigering over te gaan. Daarnaast is de door het bevoegd gezag geleverde inspanning van belang: is mede gelet op de pedagogische en organisatorische factoren voldoende onderzoek verricht naar de mogelijkheden om te voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling? Deze verplichting hangt per geval af van de omstandigheden. Iedere leerling heeft een eigen ondersteuningsbehoefte. In elk geval moet worden gedacht aan de volgende punten:

- Zijn ouders voldoende geïnformeerd en gehoord?
- Is extern medisch en/of psychiatrisch onderzoek gedaan (bijvoorbeeld door de GGD)?
- Bij brugklasleerling: is advies gevraagd aan directeur van basisschool (met toestemming van ouders)?
- Is advies gevraagd aan vorige school voor voortgezet onderwijs (met toestemming van ouders)?
- Welke afspraken zijn er binnen samenwerkingsverband?
- Bij terugplaatsing vanuit speciaal onderwijs: is informatie opgevraagd bij speciale school (met toestemming van ouders)?

---

<sup>14</sup> Artikel 2.41 lid 2 WVO 2020

Als plaatsing onevenredige belasting voor de school met zich meebrengt, is dat een argument een leerling niet toe te laten. De school moet dan wel een andere school vinden die het kind kan toelaten. Pas als een andere school bereid is het kind toe te laten, vervalt de zorgplicht van de school waar de leerling is aangemeld.

In de schoolgids en het schoolplan moet staan welke procedure de VO-school hanteert bij een leerling met extra ondersteuningsbehoefte.

### 3. Ernstige verstoring van rust en orde

Een weigering vanwege een te verwachten ernstige verstoring van rust en orde is mogelijk. Het kan dan gaan om het gedrag van het kind, maar ook om het gedrag van de ouders. In een dergelijk geval is het kind vaak afkomstig van een andere school, die de leerling verwijderd. Het verzoek om toelating maakt dan deel uit van de verwijderingsprocedure van die andere school. Het bevoegd gezag dat over het verzoek om toelating beslist, moet motiveren waarom de overtuiging bestaat dat door toelating van dit kind de orde en rust op school verstoord zullen worden. De geldende gedragsregels zijn het toetsingskader, samen met de vraag of de school, voor zover aan de orde, de vereiste opvang kan bieden en indien nodig daarvoor organisatorische en/of personele aanpassingen moet en kan doorvoeren.

### 4. Grondslag van school niet gerespecteerd

Alleen het bijzonder onderwijs kan de toelating van een kind weigeren als de ouders de grondslag van de school (bijvoorbeeld rooms-katholiek of protestants-christelijk) niet onderschrijven.

## 2.10. Consistent beleid

In alle gevallen geldt dat het besluit moet zijn terug te voeren op consistent beleid: het vastgelegde toelatingsbeleid, waarbij duidelijke en objectieve criteria gelden die aan de ouders zijn bekendgemaakt. Ontbreekt dit, dan bestaat de kans dat de rechter de weigering als willekeurig en dus als onrechtmatig bestempelt. Het bevoegd gezag heeft meer uit te leggen wanneer het een kind weigert, als eerder kinderen zijn toegelaten die op dezelfde grond hadden kunnen worden geweigerd.

## 2.11. Procedure bij weigering

Het bevoegd gezag behoort binnen 6 weken na aanmelding van een leerling te besluiten over de toelating en mag deze termijn met maximaal 4 weken verlengen. De besluitvorming hangt mede af van de ondersteuningsbehoefte van de leerling en van de expertise en het schoolondersteuningsprofiel van de school. Als de school het kind niet voldoende ondersteuning kan bieden, moet de school binnen diezelfde 6 weken, plus een eventuele verlenging met 4 weken, een andere school zoeken die de ondersteuning wel kan bieden.

Als het bevoegd gezag wil overgaan tot weigering, krijgt het te maken met onderstaande procedures, afhankelijk van de afwegingen die tot de weigering hebben geleid:

I. Weigering op grond van gegevens door ouders verstrekt.

II. Weigering op grond van andere gegevens dan door ouders verstrekt.

### I. Weigering op grond van gegevens door ouders verstrekt

Ad 1. Bericht de ouders schriftelijk dat hun kind niet wordt toegelaten en geef daarbij de redenen aan (verwijs naar gegevens die ouders zelf hebben verstrekt). Vermeld dat bezwaar en beroep tegen de beslissing mogelijk is, door wie, binnen welke termijn en bij welk orgaan.

Als de toelating van een leerling met extra ondersteuningsbehoefte wordt geweigerd, vindt de weigering niet plaats dan nadat het bevoegd gezag, na overleg met de ouders en met inachtneming van de ondersteuningsbehoefte van de leerling en de schoolondersteuningsprofielen van de betrokken scholen, ervoor heeft gezorgd dat een andere school bereid is de leerling toe te laten. Onder andere school kan ook worden verstaan een school voor speciaal voortgezet onderwijs of een school voor voortgezet speciaal onderwijs.

Ad 2. Als de ouders bezwaar maken: volg de bezwaarschriftenprocedure van de Algemene wet bestuursrecht. Beslis echter niet binnen de reguliere 6 weken, maar al binnen 4 weken.<sup>15</sup>

Ad 3. Over het bezwaar van de ouders: bezwaar dient ingesteld te worden volgens de reguliere bezwaarschriftenprocedure. Het belang van de ouders bij toelating van hun kind heeft veelal een spoedeisend karakter: de ouders zullen immers snel willen weten of hun kind wordt toegelaten. Het ligt daarom voor de hand dat de ouders naast hun bezwaar een spoedprocedure starten:

- a) ofwel bij de bestuursrechter (voorlopige voorziening)
- b) ofwel bij de president van de rechtbank (kort geding, wegens onrechtmatig handelen van bevoegd gezag door kind niet toe te laten).

## II. Weigering op grond van andere gegevens dan door ouders verstrekt

Ad 1. Bericht de ouders schriftelijk dat het bevoegd gezag voornemens is het kind niet toe te laten. Geef duidelijk en onderbouwd aan waarom. Nodig de ouders uit voor een gesprek of schriftelijke reactie. Dit 'horen' is verplicht, tenzij spoed geboden is.

Als toelating van een leerling met extra ondersteuning wordt geweigerd, vindt de weigering niet plaats dan nadat het bevoegd gezag, na overleg met de ouders en met inachtneming van de ondersteuningsbehoefte van de leerling en de schoolondersteuningsprofielen van de betrokken scholen, ervoor heeft gezorgd dat een andere school bereid is de leerling toe te laten. Onder andere school kan ook worden verstaan een school voor speciaal voortgezet onderwijs of een school voor voortgezet speciaal onderwijs.

Ad 2. Geef de ouders, of de leerling als deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, in het gesprek de gelegenheid te zeggen wat zij van de voorgenomen weigering vinden. Licht het voornemen zo nodig toe. Maak een verslag van het gesprek en geef een afschrift daarvan aan de ouders of aan de leerling als deze 18 jaar of ouder is.

Ad 3. Neem binnen 6 weken na indiening van het verzoek om toelating de definitieve beslissing. Dit mag één keer uitgesteld worden met ten hoogste 4 weken.

Vermeld de gevolgde procedurele stappen en ga in op het standpunt van de ouders. Handel verder als onder I (bezwaar).

Ouders er ook voor kiezen een geschil over toelating voor te leggen aan de Geschillencommissie passend onderwijs. Een andere mogelijkheid is dat ouders een oordeel vragen aan het College voor de Rechten van de Mens. Dat kan als zij menen dat bij de toelatingsbeslissing verboden onderscheid is gemaakt op grond van een handicap of chronische ziekte.

---

<sup>15</sup> Artikel 8.8 lid 6 WVO 2020 en artikel 40 lid 20 Wet op de expertisecentra

### 3. Ordemaatregelen

In dit hoofdstuk komen aan de orde:

- Opvoedkundige maatregelen en ordemaatregelen;
- Schorsing.

#### 3.1. Opvoedkundige maatregelen en ordemaatregelen

Wanneer een leerling de normen overtreedt die binnen de school als gemeenschap gelden, kan het bevoegd gezag hierop reageren met een opvoedkundige maatregel of een ordemaatregel.

Opvoedkundige maatregelen zijn pedagogische handelingen die beogen sociaal gewenst gedrag te bevorderen en leerlingen te vormen. Voorbeelden zijn time-out, nakomen en strafwerk. Omdat deze maatregelen de rechtssfeer van de leerling slechts zijdelings raken, gaat het hier om feitelijk handelen. Dit betekent dat een docent opvoedkundige maatregelen aan een leerling kan opleggen.

Naast opvoedkundige maatregelen zijn er ordemaatregelen. Deze zijn in oplopende mate van zwaarte:

- Schriftelijke berisping;
- Overplaatsing naar parallelklas of andere vestiging;
- Schorsing;
- Verwijdering.

Omdat ordemaatregelen de rechtspositie van leerlingen raken, geldt dat uitsluitend het bevoegd gezag ze mag opleggen. Voordat het bevoegd gezag tot verwijdering overgaat, kan het eerst een schriftelijke waarschuwing geven. Het bevoegd gezag is vrij in zijn beslissing of en, zo ja, welke ordemaatregel het wil nemen.<sup>16</sup> Bij de beslissing om al dan niet

---

<sup>16</sup> P.W.A. Huisman en P.J.J. Zoontjes, Selectie bij toegang tot het onderwijs, Deventer: Kluwer 2009, p. 125, 126

over te gaan tot het opleggen van een ordemaatregel, dienen alle relevante omstandigheden van het geval te worden meegewogen.

Wil het bevoegd gezag overgaan tot het opleggen van een ordemaatregel, dan is het onder andere van belang dat:

- Er een evenredige verhouding bestaat tussen de overtreding van de leerling en de ordemaatregel die wordt opgelegd;
- De leerling enige mate van schuld heeft gehad aan de normschending;
- De ordemaatregel door het bevoegd gezag wordt opgelegd conform de procedurele regels die hiervoor gelden.

In de volgende paragraaf en het volgende hoofdstuk worden de ordemaatregelen 'schorsing' en 'verwijdering' toegelicht.

#### 3.2. Schorsing

Schorsing is een ordemaatregel die de leerling tijdelijk het recht op deelname aan onderwijs ontzegt. De tijdelijke uitsluiting van een leerling van onderwijs of van enkele vakken of bepaalde schoolactiviteiten geldt in het algemeen pas als een formele ordemaatregel, als het minstens een dag omvat. Verwijdering uit een lopend onderwijsuur kan enkel worden beschouwd als een pedagogische maatregel. De duur van de schorsing zal in verhouding moeten staan tot de aard en ernst van de overtreding.

Het bevoegd gezag kan een leerling met opgave van redenen voor een periode van ten hoogste 1 week schorsen.<sup>17</sup> Het besluit tot schorsing moet schriftelijk aan de ouders, of aan de leerling als deze 18 jaar of ouder is, bekend worden gemaakt. Duurt de schorsing langer dan 1 dag, dan moet het bevoegd gezag de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk en met opgave van redenen van de schorsing in kennis stellen. Het bevoegd gezag doet er verstandig aan voorafgaand aan het schorsingsbesluit de ouders/leerling hierover te horen. Als de omstandigheden van het geval maken dat het bevoegd gezag de leerling per direct moet schorsen, dan is

<sup>17</sup> Artikel 8.14 WVO 2020 en artikel 40a Wet op de expertisecentra

het verstandig de ouders/leerling na het schorsingsbesluit te horen. Definitieve verwijdering van een leerplichtige leerling geschiedt slechts na overleg met de inspectie. Hangende dit overleg, kan de leerling worden geschorst.<sup>18</sup> Het overleg strekt er mede toe na te gaan op welke andere wijze de betrokken leerling onderwijs zal kunnen volgen.

In het schorsingsbesluit moet het bevoegd gezag de redenen, de ingangsdatum en de duur van de schorsing aangeven. Daarnaast geldt voor openbare scholen dat zij een bezwaarclausule moeten opnemen waarin moet staan vermeld dat als de ouders/leerling het niet eens zijn met de inhoud van het besluit, zij daartegen in bezwaar kunnen gaan. Voor bijzondere scholen geldt dat als de ouders/leerling het niet eens zijn met de inhoud van het schorsingsbesluit, zij dit kunnen aanvechten bij de burgerlijke rechter.

Voor het voortgezet onderwijs geldt dat als de leerling 18 jaar of ouder is, het schorsingsbesluit schriftelijk aan de leerling bekend moet worden gemaakt.

Bij schorsing blijft de onderwijskundige relatie met de leerling intact. Dit betekent dat de school maatregelen dient te nemen om te voorkomen dat de geschorste leerling een onderwijsachterstand oploopt. Aan te raden is de schorsingsdag(en) te gebruiken om een gesprek te voeren met de ouders (en eventueel met de leerling) om de zeer ernstige waarschuwing te onderstrepen en afspraken te maken over het vervolgtraject.

---

<sup>18</sup> Artikel 8.15 lid 3 WVO 2020

## 4. Verwijdering

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Algemene uitgangspunten;
- Gronden voor verwijdering;
- Verwijderingsprocedure;
- Geschil verwijderingsbesluit.

### 4.1. Algemene uitgangspunten

De verwijdering van een leerling is geregeld in artikel 8.15 WVO 2020 en artikel 40 lid 18 van de Wet op de expertisecentra (WEC). Verwijdering kan worden aangemerkt als een eenzijdige rechtshandeling van het bevoegd gezag van een school, waarbij aan een leerling de verdere toegang tot de school wordt ontzegd. Er is sprake van verwijdering, wanneer het bevoegd gezag de leerling niet langer ingeschreven wenst te hebben.

Verwijdering is een ingrijpende maatregel, zowel voor de school als voor de leerling en diens ouders. Verwijdering kan voor de leerling verstrekende gevolgen hebben. Hij/zij verlaat een vertrouwende omgeving, er is een breuk in zijn/haar ontwikkelingsproces en er is risico van een terugslag op zijn/haar verdere ontwikkeling. Dit geldt zeker bij verwijdering wegens wangedrag. Het is daarom van groot belang dat voorafgaand aan het besluit tot verwijdering een zorgvuldige belangenafweging wordt gemaakt. Het gaat daarbij, globaal gesteld, om de afweging tussen het belang van de school bij verwijdering van de leerling en het belang van de leerling om op de school te blijven. Voor de school kan bijvoorbeeld van belang zijn dat zonder verwijdering van de betreffende leerling de rust en de veiligheid voor andere leerlingen op school niet langer gegarandeerd kunnen worden. Het belang van de leerling ligt in zijn kansen om een diploma te behalen of een overgang naar een volgend leerjaar. De belangen verschillen altijd per geval. Verwijdering van een leerplichtige leerling is uitsluitend mogelijk wanneer een andere school bereid is deze leerling toe te laten. Dit is in de wet opgenomen om te voorkomen dat leerplichtige leerlingen voortijdig het

onderwijs verlaten. Een leerling die niet meer leerplichtig is, kan wel, na zorgvuldige afweging, worden verwijderd.

Geadviseerd wordt dat niet de directeur of de rector over de verwijdering beslist, maar het bevoegd gezag (het bestuur). De directeur of rector is meestal zelf betrokken geweest bij de voorbereiding van het besluit (gesprekken met de ouders en docenten). Daardoor kan er een vertrouwensbreuk zijn ontstaan. Het bevoegd gezag kan geacht worden op grotere afstand van de dagelijkse praktijk te staan en de kwestie dus ook met die afstand te kunnen beoordelen. Dit kan een zorgvuldige besluitvorming bevorderen. De rechter hecht daaraan, gezien de zwaarte van de maatregel, grote waarde.

### 4.2. Gronden voor verwijdering

Net als bij weigering tot toelating zijn er drie redenen om tot verwijdering van een leerling te besluiten:

1. School kan niet aan ondersteuningsbehoefte voldoen;
2. Verwijdering wegens ernstig wangedrag;
3. Gedrag in strijd met grondslag van school (bijzonder onderwijs).

#### Ad 1. School kan niet aan de ondersteuningsbehoefte voldoen

Om te bepalen welke beslissingsruimte het bevoegd gezag heeft, is het van belang eerst vast te stellen of de leerling is aangewezen op regulier voortgezet onderwijs dan wel speciaal voortgezet onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. Voor leerlingen die al onderwijs volgen op een school, maar bij wie de vraag naar extra ondersteuning is gerezen (zittende leerlingen), geldt dat de school eerst zelf moet proberen de gevraagde ondersteuning te bieden. Wanneer het bevoegd gezag de ondersteuning niet zelf kan bieden, moet het voor een plek op een andere school zorgen. Het bevoegd gezag moet over een dergelijke beslissing overleggen met de ouders van de leerling.

De school kan van mening zijn dat zij niet de vereiste ondersteuning kan bieden, zodat de leerling niet op de school kan blijven. Of een school aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling kan voldoen, zal met name afhangen van het schoolondersteuningsprofiel. Wat zijn dan de



mogelijkheden om tot verwijdering over te gaan? Ter bepaling hiervan wordt verwezen naar het gestelde bij 'toelating'. Deze regels kunnen gelijkelijk worden toegepast op de situatie van verwijdering. De volgende factoren kunnen bij de beoordeling worden betrokken:

- aard van handicap en daaruit voortvloeiende onderwijsbeperking;
- beschikbare formatie en expertise van leerkrachten;
- mogelijkheid om alle leerlingen vereiste aandacht te geven;
- beschikbare externe hulp;
- afstemming tussen benodigde zorg en beschikbare ondersteuning.

De reguliere school zal elk geval afzonderlijk moeten bekijken en het belang van het kind tegen dat van de school af moeten wegen. Van belang is vooral dat de procedure waarbij tot een afweging kan worden gekomen, zorgvuldig is, dat adviezen deskundig, onafhankelijk en zoveel mogelijk eenduidig zijn en dat de stem van de ouders voldoende wordt gehoord.

In een verwijderingsbeslissing moet inzichtelijk gemaakt worden dat er overlegd is met de ouders, dat er een inventarisatie is geweest van scholen met een ondersteuningsprofiel dat overeenstemt met de ondersteuningsbehoefte van de leerling en dat de reistijd naar de nieuwe school is benoemd.

#### Ad 2. Verwijdering wegens ernstig wangedrag

Van wangedrag kan in uiteenlopende situaties sprake zijn: (herhaaldelijk) schoolverzuim, overtreding van schoolregels, agressief gedrag, bedreiging, vandalisme en seksuele intimidatie. Ook wangedrag van ouders, zoals (herhaalde) intimidatie van docenten, kan reden zijn de leerling te verwijderen. Of het bevoegd gezag tot verwijdering kan overgaan, hangt van de omstandigheden van het geval af. Er is geen algemene lijn. Het wangedrag moet in ieder geval ernstig zijn.

Procedureel is het volgende van groot belang:

- Er zijn gedragsregels over hoe het bevoegd gezag met wangedrag omgaat en wanneer de grens van verwijdering is bereikt.
- (Lichtere) maatregelen ter voorkoming van herhaling hebben gefaald (schorsing, gedragsafspraken).

- De leerling/ouders is/zijn gewaarschuwd dat bij eerstvolgende herhaling tot verwijdering wordt overgegaan.

Wanneer de leerling (en dat geldt ook voor ouders) ondanks eerdere gedragsafspraken en ondanks een laatste waarschuwing zijn gedrag niet verbetert, kan het bevoegd gezag, afhankelijk van overige omstandigheden, overgaan tot verwijdering. Een licht vergrijp kan door herhaling uitgroeien tot ernstig wangedrag. Hiernaast is wangedrag denkbaar dat onmiddellijke verwijdering noodzakelijk maakt, zonder de genoemde eerdere maatregelen of voorafgaande waarschuwing. Dit geldt alleen in zeer ernstige gevallen. Voor de rechter is het van groot belang dat het bevoegd gezag bij zijn besluit een afweging heeft gemaakt tussen het belang van de school en dat van de leerling. Verwijdering kan voor de leerling immers verstrekende gevolgen hebben. Hij verlaat een vertrouwde omgeving, er is een breuk in zijn ontwikkelingsproces en een mogelijk een terugslag op zijn verdere ontwikkeling. Voor de school kan bijvoorbeeld van belang zijn dat zonder verwijdering de rust en veiligheid niet langer gegarandeerd kunnen worden. Het is raadzaam in de verschillende stadia van de procedure de Inspectie van het Onderwijs te raadplegen. De rechter vindt het belangrijk dat de inspectie heeft ingestemd met het voornemen om tot verwijdering over te gaan.

Als een leerling niet kan weten wat de regels van de school zijn, kan hij niet op grond van overtreding van die regels worden verwijderd. Verwijdering dient daarom gebaseerd te zijn op een schoolreglement, dat regels en grenzen stelt aan het gedrag van leerlingen (en personeel) en aangeeft wanneer het bevoegd gezag sancties kan opleggen. Deze sancties moeten worden omschreven, evenals de besluitvormingsprocedure. De rechter hecht hieraan. Een besluit tot verwijdering dat zijn basis vindt in zo'n beleid, maakt een aanzienlijk grotere kans de toets van de rechter te doorstaan. Het is essentieel dat dit beleid voor iedereen duidelijk en bij iedereen bekend is, ook voor de ouders, bijvoorbeeld door opname in de schoolgids of door uitreiking bij de aanvang van het schooljaar. Verwijdering in afwijking van het beleid is niet onmogelijk, maar vergt een zwaardere motivering.

#### Ad 3. Gedrag in strijd met grondslag van school

Onder omstandigheden kan het bevoegd gezag van een bijzondere school een leerling verwijderen, omdat diens gedrag wezenlijk in strijd is met de grondslag van de school. Ook het verzuim van de godsdienstlessen, terwijl die lessen statutair essentieel zijn voor de grondslag, kan een reden voor verwijdering zijn. De vrijheid van onderwijs geeft deze ruimte.

#### **4.3. Verwijderingsprocedure**

Als verwijdering van een leerling wordt overwogen, zijn de volgende stappen procedureel van belang:

1 | Vraag, alvorens tot verwijdering te besluiten, in ieder geval de mening van de betrokken docenten, maar ook die van het team en van de Inspectie van het Onderwijs.<sup>19</sup> Geeft dit (vastgelegde) gesprek geen aanleiding een laatste keer te proberen de situatie op te lossen, besluit dan formeel tot verwijdering en zet de verwijderingsprocedure in gang. Er is voorgeschreven dat eerst wordt besloten tot een voornemen tot verwijdering en dat daarna een besluit tot verwijdering wordt genomen.

2 | Nodig de ouders schriftelijk uit voor een gesprek over het voornemen van de school over te gaan tot verwijdering. Als de leerling 18 jaar of ouder is, hoeven de ouders niet gehoord te worden. Het schoolbestuur en de ouders zullen de voorgaande periode geregeld met elkaar gesproken hebben. Door dit gesprek weten de ouders dat het bevoegd gezag niet langer bereid is de oplossing op de huidige school te zoeken en dat er een nieuwe fase in werking treedt die op verwijdering is gericht. Onderbouw het voornemen en geef aan waarom het belang van de ouders en de leerling moet wijken voor het belang van de school. Geef de reden en het doel van het gesprek aan, maar beschrijf ook de verdere procedure, zoals de mogelijkheden om na de schriftelijke mededeling en na een definitief besluit, daartegen bezwaren kenbaar te maken (in de vorm van een zienswijze respectievelijk een bezwaarschrift). Het gesprek dient aldus om van de ouders te vernemen wat zij van de voorgenomen verwijdering vinden. Licht het voornemen zo nodig toe. Maak een verslag van het gesprek. Een gesprek voordat wordt overgegaan tot een besluit waarbij

het voornemen tot verwijdering wordt medegedeeld, is overigens voor openbare scholen niet verplicht, maar draagt wel bij aan de zorgvuldigheid van het besluitvormingsproces. Let op: als voor het openbaar onderwijs bij verordening een openbare voorbereidingsprocedure is vastgesteld, dan is het gesprek wel verplicht!

3 | Vormt het gesprek met de ouders geen aanleiding van het voornemen tot verwijdering af te zien, bericht dit dan schriftelijk en onderbouwd, met verwijzing naar het horen, aan de ouders en het personeel. Dit is wettelijk niet verplicht, maar bevordert de zorgvuldigheid van de besluitvorming.

4 | Voor alle gronden van verwijdering geldt, dat het bevoegd gezag slechts definitief tot verwijdering kan overgaan als een andere school bereid is de leerling toe te laten. Dit betekent dat het bevoegd gezag een resultaatsverplichting heeft. Als geen andere school wordt gevonden, geldt dat het bevoegd gezag het definitieve verwijderingsbesluit niet kan nemen. Pas als een andere school is gevonden die de leerling wil toelaten, kan het bevoegd gezag het definitieve verwijderingsbesluit nemen.

5 | Het bevoegd gezag moet de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk en met opgave van redenen in kennis stellen van het verwijderingsbesluit.<sup>20</sup>

#### **4.4. Geschil over verwijderingsbesluit**

Als een geschil bestaat over de verwijdering van een leerling, kunnen ouders/verzorgers ervoor kiezen een bezwaarprocedure te volgen of andere wettelijke stappen te ondernemen. Zo kunnen ouders tegen een verwijderingsbesluit bezwaar aantekenen bij het bevoegd gezag. Zij moeten dan binnen 6 weken nadat het verwijderingsbesluit is genomen, het bezwaarschrift indienen bij het bevoegd gezag. Vervolgens dient het bevoegd gezag binnen 4 weken een beslissing op het bezwaar te nemen. Dit geldt zowel voor het openbaar als het bijzonder onderwijs.<sup>21</sup> Tegen de beslissing op bezwaar die het bevoegd gezag heeft genomen, kunnen ouders/verzorgers van wie de leerling op een openbare school zat in beroep gaan bij de bestuursrechter. Ouders/verzorgers van wie de leerling

---

<sup>19</sup> Artikel 8.15 lid 3 WVO 2020

<sup>20</sup> Artikel 8.15 lid 4 WVO 2020

<sup>21</sup> Artikel 8.15 lid 7 WVO 2020

op een bijzondere school zat, kunnen de beslissing op bezwaar aanvechten bij de civiele rechter.

Ouders/verzorgers kunnen er ook voor kiezen een geschil aanhangig te maken bij de Geschillencommissie passend onderwijs. Alle scholen en samenwerkingsverbanden dienen aangesloten te zijn bij deze commissie. De termijn voor het indienen van het verzoekschrift is 6 weken. De commissie brengt op verzoek van de ouders/verzorgers binnen 10 weken een oordeel uit aan het bevoegd gezag, rekening houdend met het schoolondersteuningsprofiel en het ondersteuningsplan. Het gaat hier om een niet-bindend advies, waartegen geen bezwaar of beroep kan worden ingesteld. Als een geschil aanhangig is gemaakt bij de commissie en de ouders bezwaar hebben gemaakt tegen de beslissing tot verwijdering, neemt het bevoegd gezag de beslissing op bezwaar niet voordat de commissie heeft geoordeeld. De termijn voor het nemen van de beslissing op bezwaar wordt opgeschort met ingang van de dag waarop het geschil aanhangig is gemaakt bij de commissie tot de dag waarop de commissie het oordeel heeft uitgebracht.

De laatste optie die ouders/verzorgers hebben, is een oordeel vragen aan het College voor de Rechten van de Mens. Dat kan als zij menen dat het bevoegd gezag bij de verwijdering een verboden onderscheid heeft gemaakt of discrimineert op grond van een handicap of chronische ziekte. De oordelen van het College voor de Rechten van de Mens zijn niet bindend, maar worden meestal wel opgevolgd door het bevoegd gezag.

### **Ondersteuning**

Heeft u vragen over toelating, schorsing en verwijdering van leerlingen of wilt u uw toelatings- en verwijderingsbeleid laten toetsen, dan kunt u hierover op werkdagen contact opnemen met de Onderwijsjuristen van VOS/ABB. De Onderwijsjuristen kunnen u tevens juridisch ondersteunen en vertegenwoordigen in procedures die worden aangespannen tegen weigerings-, schorsings- en verwijderingsbesluiten.

Onderwijsjuristen, 0348-405250 van 08.30 tot 12.30 uur,  
[onderwijsjuristen@vosabb.nl](mailto:onderwijsjuristen@vosabb.nl)